

«Euskara ataleko negoziazioek porrot egin dute»

Donibane Lohizune, 1976. Euskal Konfederazioko eleduna. AEKko irakaslea da, Azkaine eta Senpereko Gau-eskolen arduraduna. Bere aburuz, Baionan urriaren 24ko manifestazioan entzun ziren “Euskara hizkuntza ofiziala!” eta “Euskal Herri Elkargo!” lemak Ipar Euskal Herriak behar duen instituzioaren aldeko deiadar ozenak dira.

| MIKEL ASURMENDI |

7. DEIADAR ekitaldiak milaka lagun batu zituen Baionako karraketan. Euskal Konfederazioko eledun Sébastien Castet honela mintzatu zitzaigun manifestazioaren bihar-munean: “Deiadar manifestaldien historian lehen aldikoz, lurraldetasunaren problematika hizkuntzarenari gehitu zaio. Ondoko hilabeteak erabakigarriak izanen dira. Herri kontseilu guztiek Ipar Euskal Herrirako Elkargo bakarraren alde edo kontra bozkatu beharko baitute. Urriaren 24an bildutako 5.000 pertsonak “baietz” argia eman zuten.

Manifestazioa Euskal Konfederaziok eta Baterak elkarrekin deitua izan zen. Zer adierazten du horrek?

Bateraren sorreran hainbat eragilek parte hartu zuten. Euskal Konfederazioa hastapenetik da haren kide. Azken urteetan Euskal Herriaren instituzionalizatzea da gehien aipatutako gaia, alta, oroitu behar dugu Baterak lau aldarrikapen dituela: berezko unibertsitatea, Laborantza Ganbara, Euskal Institutzioa eta euskararen ofizialtasuna. Azken eskakizun horren eramailea Euskal Konfederazioa da. Lau sektoreek elkar osatzen eta sostengatzen

“Iparralderako instituzio politiko sendoa behar dugu, hizkuntza politika ausartagoa aitzina eramateko”.

KEPA ETCHANDY

Argazkian, urriaren 24an Baionan bildutako 5.000 lagunak. Casteten aburuz, ondoko hilabeteak erabakigarriak izango dira.

dugu. Laster, Batera karabanaren bidez Elkargo bakarraren aldeko sozializazio lana egingen da herriz herri, helburu argi batekin: ahal bezainbat herriko kontseiluk Elkargoaren alde bozka dezaten heldu den udaberrian, Elkargoaren sortzeak euskararentzat suposatzen dituen onura guztiek.

Nola dago Euskal Konfederazioa?

Indartsu. 20. urtemuga bete du aurreten. Euskararen alde edo lanean ari diren elkarte guztiak federatzen ditugu: AEK, Seaska, Euskal Haziak, eskola elebidunak, Berria egunkaria, Euskal Irratiak, Bertsularien lagunak... Elkarte guztien onerako, botere publikoen lanaren akuilua gara, bereziki legeen esparruan laguntzen duena.

Herritarrek euskararen inguruko interesa atxikitzen dute? Euskalgintza osasuntsu al dago?

Egoera ez da idilikoa, baina 20 urtetan urratsak eman dira. 2005 urtea mugarrizko izan zen, orduan sortu baitzen Euskararen Erakunde Publikoa (EEP); hizkuntza politika garatzeko ardura duen erakundea. EEPren eskutik heldu zen Hizkuntza Kontseilua. Horiek sortu bagenuen, euskalgintzan eramandako lanari esker izan da.

AEKko langilea ere bazara. Euskara ikasteko eskaera mantentzen da?

Bai. AEKn 1.000 ikasle ari dira Gau-eskoletan, eta paraleloki, formakuntza ematen dugu herriko etxeetako langileentzat, baita administrazioaren hainbat langilerentzat ere. 200 langile inguru formatzen dugu euskaraz urtero, beraz, guk eskaerari ongi erantzuten diogu. Bestalde, irakaskuntzan, Seaska ikastoletan murgiltze eredu hau hautatzen duten gurasoen eskaera emendatzen ari da; eskola pribatuan nahiz publikoan ere elebitasuna handitu da. Eskaera badago, baina horretarako egiturak sendotu behar dira: AEK-k 30 langile ditu, Euskal Irratiak elkarteak beste hainbeste. Adibide bi baino ez dira. Egun, ekimen berriak garatzen eta koskortzen ari dira. Baina, egia da, gero eta proiektu gehiago garatzen ari gara, eta horiei ekiteko baldintzak ez dira onenak. Hau da, legeari eta finantzazioari dagokienean blokeo egoera batera iritsi gara.

“Beste fase batera pasa behar dugu, egunerokoari lotzeko, ezinbestekoa da instituzio politikoa”

Hain zuzen ere, EEPk abiatutako hizkuntza politikak eman zezakeen gutia eman du, dirudienez.

EEPk sabaia jo du gure ustez. EEP sortu bezain laster, Euskal Konfederazioan ari garen kideak deitu zituen arloz arlo, haiek garatu nahi zuten hizkuntza proiektua bideratzeko. Eratu zenetik gaur egunera aurrerapausoak eman dira, hizkuntza publikoa eramateko ez baitzen deus egituraturik, hau da, sortu zenean dena egiteko zegoen. Abantzu hutsetik abiatzen garenean erraza da aitzinatzea, haatik, une batetik goiti, legea ez badago gure alde eta diru baliabideak eskasak badira muga jotzen dugu. Guri hala gertatu zaigu.

Gure ustez, beste fase batera pasa behar dugu. Esaterako, eguneroko beharrei lotzeko, ezinbestekoa da euskal instituzio politikoa izatea. Izan ere, batetik, instituzio horrek erabakiko luke zenbat diru esleitzen dion hizkuntza politikari, eta bestetik, finantzamenduak negoziatuko lituzke Estatuarekin eta Erregioarekin bereziki. Euskarak hats eta bultzada berriak behar ditu. Iparralderako instituzio politiko sendoa behar dugu, hizkuntza politika ausartagoa aitzina eramateko.

Anartean, Hautetsien Kontseiluak kudeatzen duen proiektuko ekimen gutxi izanen dira finantzatuak. Zer gertatu da?

Oroitu behar dugu Garapen Kontseiluari galdetu izan zitzaizkion ekimen bat egiteko. Lurrelde Kontratu sinatzeko zorian zen orduan, eta hainbat atelier muntatu ziren. Euskarari buruzkoa izan zen horietako bat. Euskal Konfederazioak parte hartu zuen horretan beste eragile batzuekin batera. Atelierretik atera ziren ondorioetan oinarriturik, Hautetsien Kontseiluak euskararen aldeko ituna proposatu zuen. Ituna Lurrelde Kontratuan negoziatu behar zen, hiru atal zituelarik. 1. atala: Hezkuntza Ministerioarekin lehentasunezko norabideen negoziatzea, irakaskuntza esparruan. 2. atala: euskararen formakuntza profesionala. 3. atala: EEPren aurrekontua emendatzea.

Horiek horrela, gure sektoreak 3 milioi eurotik 6 milioira pasatzea eskatu zien espresuki Lurralde Kontratuaren partaideei: Estatuak, Erregioa eta Departamenduari. Alabaina, itun horretako lehen bi puntuei buruz ez daukagu inolako berririk. Hezkuntza Ministerioarekin negoziaketak ba ote diren ere ez dakigu. Profesionalen formakuntzaz deus ere ez. Azken hilabete honetan jakin dugun bakarra da, EEPk erranik, hiru instituzio horietatik heldu behar zen dirua ez dela emendatuko.

Hala ere, Hautetsi eta Garapen kontseiluek dena ez dute ezkor baloratu. Euskalgintzako kideekin adostutako klausula baten bidez negoziatzen segi dezaketela adierazi dute.

Guk egiten dugun konstatazioa hauxe da: euskararen inguruko negoziatioek porrot egin dute. Eragileen aldetik bazegoen konstatazio hori, baina klase politikoak ere badaki jauzi kualitatibo eta kuantitatiboa eman behar zela euskararen alde. Hautetsi batzuek gainera azpimarratu zuten euskara Lurralde Kontratuaren funtsezko atala dela, euskarak egiten duela Lurralde Kontratu berezi. Beraz, euskarari negoziaketan ez bazitzaion behar duen garrantzia ematen, batzuek erran zuten ez zela Lurralde Kontratu izenpetu behar. Negoziozuek porrot egin dute, baina Lurralde Kontratu izenpetu dute.

2017an Kontratu berrikusteko itxaropena atxiki dute, nonbait.

Bai, hori entzun dugu. Orduan Kontratu aztertuko dela berriz ere. Hau, hori eta beste erran dute, baina euskarak ezin du gehiago itxaron. Blokeatuta gaude. Lege esparruan ez bada aurreratzen Parisen, bederen bien bitartean diru funtsak desblokeatu ditzatela, EEPk hizkuntza politika hobeto eramateko eta eus-

“Gero eta proiektu gehiago garatzen ari gara, baina horiei ekiteko baldintzak ez dira onenak. Legeari eta finantzazioari dagokienean blokeo egoerara iritsi gara”

kalgintzako eragileek ditugun hamai-ka proiektu garatzen laguntzeko, ezinbestekoak baitira.

Pays egitura gaindituta dago eta trantsizio garaia da oraingoa. Arriskutsua eta erabakigarria.

Eragile guztiek hori diote. Nik ez dakit arrisku momentua den, ezta Pays egitura gaindituta dagoen. Nire ustez, bidegurutze batean gaude, erabakigarria naski. Gisa guztiz, bizi dugun kinka aldatuko da. Eta aldatzeko parada badago, iraganean bai klase politikoaren bai jendartearen –Lurralde Kolektibitatearen aldekoak– adostasun zabala izan zelako gure aldarrikapenak erdiesteko.

Frantziako Gobernuak Lurralde Kolektibitateari ezetza eman zion eta prefetaren bidez alternatiba berri bat proposatu du orain.

“Estatuak, Erregioak eta Departamenduak Hizkuntza Politika ontzat eman dute, baina orain, dirudienez, ezin dute lortu behar den finantzazioa”

Eta guk oraindik ez dakigu nola deitu hortik aterako den egiturari. Baina, funtsean, Elkargoak bakarra izan behar du Euskal Herriarendako. Batera eta Konfederazioko kide bezala diot: guk Euskal Herriak instituzio bat izateko aukera ikusten dugu. Elkargo hori Lurralde Kolektibitatea erdiesteko bitarteko etapa bezala ikusten dugu oraingoa. Elkargo bakarrak pauso koherenteak eta ongi koordinatuak emanez gero, gutxieneko garapen harmonizatua izaten lagundu behar digu arlo guztietan, gutxieneko instituzio hori behar dugu bide egiteko. Erran gabe doa, Pays egituraren gure burua arras mugatua ikusten dugu. Ezin dugu 2017 urtera arte itxaron.

EEPko buru Frantxoa Maitiak errana: “Lurralde Kontratuak ez du diru gehiago eman behar euskarazko irakaskuntzan, herri elkargoek baizik.

Guretzat instituzio bakoitzak bere erantzukizuna dauka, kasu horretan Akitania Erregioak. Frantxoa Maitiak Lurralde Kontratuaren negoziaketa eta euskararen aldeko ituna aipatzen ditu. Alta, Estatuak, Erregioa eta Departamendua dira itun horren partaideak, eta ez herrien elkargoak. Arras tronpatu da hori erranez. Hautetsien Kontseiluek hiru instituzioei eskatu die EEPren aurrekontua bikoiztea. Noski, herri elkargoek dirua eman nahi dutela? Bada, bikain. Baina herriak eta herri elkargoak ez dira Lurralde Kontratuaren partaideak. Beraz, EEPren ikusmoldea ez da zuzena, ez dira gauzak nahasi behar. Estatuak, Erregioak eta Departamenduak Hizkuntza Politika ontzat eman dute, baina orain, dirudienez, ezin dute lortu behar den finantzazioa, eta beraiek hitzartutakoa ezin dute bete. Beraz, hor badago inkoherentzia bat: ontzat ematen dute hitzartua, baina aldi berean ez dute sosa ematen. ■

Babeslea: EMUN

emun
EUSKARA ETA BERRIKUNTZA SOZIALA

HIZKUNTZA ZERBITZUAK | KULTURA ZERBITZUAK | ANIZTASUN ETA IMMIGRAZIO ZERBITZUAK | PARTE HARTZE ZERBITZUAK

ARRASATE | ANDOAIN | BERRIOZAR | DERIO
www.emun.eus